

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
سبقت کلی

شماره: ۹۱/۱۸۶۳۴۲
تاریخ: ۱۳۹۱/۷/۱۷
پوست: دارد

«سال ۱۳۹۱، سال تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی»

جهت اطلاع مدیران عامل محترم کلیه بانک‌های دولتی (به استثناء بانک‌های قرض‌الحسنه مهر ایران و رسالت)، غیردولتی، شرکت دولتی پست بانک و مؤسسه اعتباری توسعه ارسال گردید.

با سلام و احترام؛

همان‌گونه که مستحضرنند؛ «دستورالعمل اجرایی عقد استصناع» و «دستورالعمل اجرایی عقد خرید دین» در یک‌هزار و یک‌صد و بیست و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۹۰/۵/۲۵ شورای محترم پول و اعتبار به تصویب رسید و طی بخشنامه شماره ۹۰/۱۴۱۶۹۶ مورخ ۹۰/۶/۲۰ به شبکه بانکی کشور ابلاغ گردید. لذا به منظور ایجاد وحدت رویه در خصوص انجام عملیات حسابداری مربوط به اعطای تسهیلات در قالب عقود مذکور در شبکه بانکی کشور و در راستای اعمال صحیح تسهیلات اعطایی یاد شده در حساب‌ها و دفاتر مالی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری «دستورالعمل حسابداری عقد استصناع» و «دستورالعمل حسابداری عقد خرید دین» تهیه و در دوازدهمین جلسه مورخ ۱۳۹۱/۶/۲۶ کمیسیون مقررات و نظارت مؤسسات اعتباری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مصوب گردید که به پیوست ایفاد می‌گردد. مزید استحضار خاطر نشان می‌گردد، سرفصل حساب‌های دفتر کل جدید مورد نیاز برای انجام عملیات حسابداری تسهیلات اعطایی در قالب عقود فوق‌الذکر، پیش‌تر طی بخشنامه‌های شماره ۹۱/۱۴۱۶۳۰ و ۹۱/۱۴۱۰۳۳ مورخ ۱۳۹۱/۵/۲۸ اداره نظارت بر موقعیت مالی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری این بانک ابلاغ گردیده است. خواهشمند است دستورفرمائید؛ مراتب به قید تسریع به کلیه واحدهای ذی‌ربط ابلاغ و بر حسن اجرای آن نظارت گردد. ۱۳۹۱/۵/۲۸

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

مرتضی ستاک

۳۸۱۶

امیر حسین امین‌آزاد

۳۲۱۵-۰۲

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

دستورالعمل حسابداری عقد استصناع

گروه مطالعاتی حسابداری و مالی

مهر ۱۳۹۱

بسمه تعالی

«دستور العمل حسابداری عقد استصناع»

به منظور ایجاد وحدت رویه در شبکه بانکی کشور، عملیات حسابداری مربوط به اعطای تسهیلات در قالب عقد استصناع، به شرح ذیل ارایه می‌گردد:

الف- ثبت‌های حسابداری زمان انعقاد قرارداد استصناع اول:

۱- پس از انعقاد قرارداد استصناع اول بین مشتری و بانک، قرارداد مذکور در حساب انتظامی قراردادها به مبلغ یک

ریال به شرح ذیل ثبت می‌گردد:

به مبلغ یک ریال	بد - حساب‌های انتظامی - قراردادهای استصناع اول (کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)
به مبلغ یک ریال	

۲- مبلغ پیش‌دریافت مأخوذه از مشتری به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت می‌شود:

به مبلغ پیش‌دریافت مأخوذه	بد - صندوق یا حساب مشتری (کد حساب: ۳/۱/۰۰۱۰)
به مبلغ پیش‌دریافت مأخوذه	

۳- هم‌زمان با انعقاد قرارداد استصناع اول و پس از اخذ پیش‌دریافت از مشتری، تعهدات بانک به منظور تهیه اموال

موضوع قرارداد به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت می‌شود:

به مبلغ کل قرارداد منعقد پس از کسر پیش‌دریافت	بد - طرف تعهدات بانک بابت قراردادهای منعقد معاملات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۷۰ و ۵/۳/۱/۰۰۶۰)
به مبلغ کل قرارداد منعقد پس از کسر پیش‌دریافت	

ب- ثبت‌های حسابداری وثایق مأخوذه از مشتری:

۴- پس از اخذ وثایق از مشتری، چنان‌چه وثایق مزبور از نوع اموال منقول و یا غیرمنقول باشد، به مبلغ ترهین، اگر از

نوع اشیاء قیمتی باشد، به ارزش کارشناسی اشیاء مزبور و در صورتی‌که از نوع اوراق بهادار تضمینی باشد، به

مبلغ تعهد شده، به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت می‌شود:

- بد - حساب‌های انتظامی - وثایق استصناع اول
(کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)
- بس - طرف حساب‌های انتظامی
(کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)
- به مبلغ تهرین اموال/ارزش کارشناسی اشیاء
قیمتی/مبلغ تعهد شده اوراق بهادار مأخوذه
- به مبلغ تهرین اموال/ارزش کارشناسی اشیاء
قیمتی/مبلغ تعهد شده اوراق بهادار مأخوذه

۵- تعداد برگ‌های اوراق بهادار و قطعه‌های اشیاء تضمینی به ازای هر برگ و یا قطعه، یک ریال به شرح ذیل در

حساب‌ها ثبت می‌شود:

- بد - حساب‌های انتظامی - برگ‌های اوراق بهادار و اشیاء تضمینی
(کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)
- بس - طرف حساب‌های انتظامی
(کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)
- به ازای هر برگ و یا قطعه یک ریال
- به ازای هر برگ و یا قطعه یک ریال

ج - ثبت‌های حسابداری زمان انعقاد قرارداد استصناع دوم:

۶- پس از انعقاد قرارداد استصناع دوم بین بانک و سازنده، قرارداد مذکور در حساب انتظامی قراردادها به مبلغ یک

ریال به شرح ذیل ثبت می‌گردد:

- بد - حساب‌های انتظامی - قراردادهای استصناع دوم
(کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)
- بس - طرف حساب‌های انتظامی
(کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)
- به مبلغ یک ریال
- به مبلغ یک ریال

۷- در صورتی که مبلغی تحت عنوان پیش‌پرداخت به سازنده پرداخت گردد، مبلغ مذکور به شرح ذیل در حساب‌ها

ثبت می‌شود:

- بد - پیش‌پرداخت بابت خرید خدمات/اموال معاملات (دولتی/غیردولتی)
(کد حساب‌های: ۸۲۰ و ۳/۱/۰۸۳۰)
- بس - صندوق یا حساب سازنده
(کد حساب: ۳/۱/۰۰۱۰)
- به مبلغ پیش‌پرداخت
- به مبلغ پیش‌پرداخت

۸- هم‌زمان با انعقاد قرارداد، تعهدات سازنده بابت ساخت و تحویل اموال موضوع قرارداد، به شرح ذیل در حساب‌ها

ثبت می‌شود:

- بد - تعهدات مشتریان بابت قراردادهای منعقدہ معاملات (دولتی/غیردولتی) - استصناع دوم
(کد حساب‌های: ۴۵ و ۵/۳/۱/۰۰۴۶)
- بس - طرف تعهدات مشتریان بابت قراردادهای منعقدہ معاملات (دولتی/غیردولتی)
(کد حساب‌های: ۴۵ و ۵/۳/۲/۰۰۴۶)
- به مبلغ کل قرارداد منعقدہ
- به مبلغ کل قرارداد منعقدہ

۹- هم‌زمان با انعقاد قرارداد، تعهدات بانک بابت پرداخت وجه اموال موضوع قرارداد، به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت

می‌شود:

به مبلغ قرارداد استصناع دوم پس از کسر پیش پرداخت	بد - طرف تعهدات بانک بابت قراردادهای منعقدہ معاملات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۷۰ و ۵/۳/۱/۰۰۶۰)
به مبلغ قرارداد استصناع دوم پس از کسر پیش پرداخت	بس - تعهدات بانک بابت قراردادهای منعقدہ معاملات (دولتی/غیردولتی) - استصناع دوم (کد حساب‌های: ۷۰ و ۵/۳/۲/۰۰۶۰)

د - ثبت‌های حسابداری وثایق مأخوذه از سازنده:

۱۰- پس از اخذ وثایق از سازنده، چنانچه وثایق مزبور از نوع اموال منقول و یا غیرمنقول باشد، به مبلغ تهرین، اگر از نوع اشیاء قیمتی باشد، به ارزش کارشناسی اشیاء مزبور و در صورتی که از نوع اوراق بهادار تضمینی باشد، به مبلغ تعهد شده، به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت می‌شود:

به مبلغ تهرین اموال/ارزش کارشناسی اشیاء قیمتی/مبلغ تعهد شده اوراق بهادار مأخوذه	بد - حساب‌های انتظامی - وثایق استصناع دوم (کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)
به مبلغ تهرین اموال/ارزش کارشناسی اشیاء قیمتی/مبلغ تعهد شده اوراق بهادار مأخوذه	بس - طرف حساب‌های انتظامی (کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)

۱۱- تعداد برگ‌های اوراق بهادار و قطعه‌های اشیاء تضمینی به ازای هر برگ و یا قطعه، یک ریال به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت می‌شود:

به ازای هر برگ و یا قطعه یک ریال	بد - حساب‌های انتظامی - برگ‌های اوراق بهادار و اشیاء تضمینی (کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)
به ازای هر برگ و یا قطعه یک ریال	بس - طرف حساب‌های انتظامی (کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)

ه - ثبت حسابداری پرداخت وجوه اموال به سازنده:

۱۲- هم‌زمان با اولین پرداخت به سازنده توسط مؤسسه اعتباری پس از شروع قرارداد، مبلغ پیش‌پرداخت به شرح ثبت ذیل در حساب اموال در جریان ساخت استصناع، منظور می‌شود:

به مبلغ پیش‌پرداخت	بد - اموال در جریان ساخت استصناع (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۸۷۶ و ۳/۱/۰۸۸۶)
به مبلغ پیش‌پرداخت	بس - پیش‌پرداخت بابت خرید خدمات/اموال معاملات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۸۲۰ و ۳/۱/۰۸۳۰)

۱۳- تمامی مبالغ پرداختی به سازنده پس از شروع قرارداد استصناع دوم به شرح زیر در حسابها ثبت می‌شود:

بد - اموال در جریان ساخت استصناع (دولتی/غیردولتی)
(کد حساب‌های: ۸۷۶ و ۳/۱/۰۸۸۶)

بس - صندوق/حساب سازنده/انواع چک‌های بانکی فروخته شده
(کد حساب: ۳/۱/۰۰۱۰ و ۳/۲/۰۳۱۰)

۱۴- هم‌زمان با پرداخت وجه به سازنده، تعهدات بانک به شرح ثبت زیر برگشت داده می‌شود:

بد - تعهدات بانک بابت قراردادهای منعقدہ معاملات (دولتی/غیردولتی) - استصناع دوم
(کد حساب‌های: ۷۰ و ۵/۳/۲/۰۰۶۰)

بس - طرف تعهدات بانک بابت قراردادهای منعقدہ معاملات (دولتی/غیردولتی)
(کد حساب‌های: ۷۰ و ۵/۳/۱/۰۰۶۰)

و - ثبت‌های حسابداری شناسایی سود تسهیلات اعطایی استصناع دوم:

۱۵- چنانچه دوره ساخت اموال طی یک دوره مالی شروع و در همان دوره خاتمه یافته باشد، درآمد مربوط شناسایی

و به شرح ذیل در حسابها ثبت می‌شود:

بد - سود دریافتی تسهیلات - استصناع دوم
(کد حساب: ۳/۱/۰۷۹۷)

بس - سود دریافتی تسهیلات - استصناع دوم
(کد حساب: ۳/۲/۰۷۷۰)

توضیح: در صورتی که طبق مفاد قرارداد استصناع اول شرایط تحویل اموال به مشتری اقساطی باشد، ثبت حسابداری فوق

باید به میزان مابه‌التفاوت قیمت نقدی اموال مزبور و مبلغ قرارداد استصناع دوم در دفاتر اعمال گردد.

۱۶- در صورتی که زمان خاتمه قرارداد استصناع دوم به گونه‌ای باشد که بخشی از آن مربوط به یک دوره و بخشی

دیگر مربوط به دوره/دوره‌های آینده باشد، بر مبنای فرض تعهدی، در پایان هر سال یا پایان دوره‌ای که تهیه

صورت‌های مالی موردنظر است و یا پایان دوره ساخت اموال، درآمد مربوط به آن دوره باید شناسایی شود. درآمد

یاد شده متناسب با سهم وجوه پرداختی مؤسسه اعتباری در دوره مذکور از کل مبلغ قرارداد استصناع دوم و بر

مبنای مابه‌التفاوت مبلغ قراردادهای استصناع اول و دوم محاسبه و به شرح زیر در حسابها ثبت می‌شود:

بد - سود دریافتی تسهیلات - استصناع دوم
(کد حساب: ۳/۱/۰۷۹۷)

بس - سود دریافتی تسهیلات
(کد حساب: ۳/۲/۰۷۷۰)

ز - ثبت حسابداری زمان خاتمه قرارداد استصناع دوم و تحویل اموال توسط سازنده:

۱۷- پس از خاتمه قرارداد استصناع دوم و تحویل اموال توسط سازنده، بابت ایفای تعهدات وی ثبت حسابداری زیر

انجام می شود:

به مبلغ کل قرارداد منعقد	بد - طرف تعهدات مشتریان بابت قراردادهای منعقد معاملات (دولتی/غیردولتی)	} (کد حساب‌های: ۴۵ و ۵/۳/۲/۰۰۴۶)
به مبلغ کل قرارداد منعقد	بس - تعهدات مشتریان بابت قراردادهای منعقد معاملات (دولتی/غیردولتی) - استصناع دوم	} (کد حساب‌های: ۴۵ و ۵/۳/۱/۰۰۴۶)

۱۸- پس از تسویه کامل قرارداد استصناع دوم، قرارداد مزبور به شرح ذیل از حساب‌های انتظامی برگشت می شود:

به مبلغ یک ریال	بد - طرف حساب‌های انتظامی	} (کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)
به مبلغ یک ریال	بس - حساب‌های انتظامی - قراردادهای استصناع دوم	} (کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)

۱۹- پس از استرداد وثایق مأخوذه، حساب‌های انتظامی مربوط به وثایق مأخوذه به شرح ذیل از حساب‌ها برگشت

می شود:

به مبلغ تهرین اموال/ارزش کارشناسی اشیاء اوراق بهادار مأخوذه قیمتی/مبلغ تعهد شده	بد - طرف حساب‌های انتظامی	} (کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)
به مبلغ تهرین اموال/ارزش کارشناسی اشیاء اوراق بهادار مأخوذه قیمتی/مبلغ تعهد شده	بس - حساب‌های انتظامی - وثایق استصناع دوم	} (کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)
به ازای هر برگ و یا قطعه یک ریال	بد - طرف حساب‌های انتظامی	} (کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)
به ازای هر برگ و یا قطعه یک ریال	بس - حساب‌های انتظامی - برگ‌ها و اشیاء امانتی	} (کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)

۲۰- هم‌زمان با تسویه تسهیلات استصناع دوم با سازنده و نیز اعطای تسهیلات استصناع اول به مشتری، ابتدا

تعهدات بانک به شرح ثبت ذیل برگشت داده می شود، سپس با توجه به شرایط تحویل اموال مورد نظر به

مشتری، ثبت‌های حسابداری مذکور در بندهای «الف» و «ب» انجام می شود:

به مبلغ کل قرارداد منعقد پس از کسر پیش دریافت	بد - تعهدات بانک بابت قراردادهای منعقد معاملات (دولتی/غیردولتی) - استصناع اول	} (کد حساب‌های: ۷۰ و ۵/۳/۲/۰۰۶۰)
به مبلغ کل قرارداد منعقد پس از کسر پیش دریافت	بس - طرف تعهدات بانک بابت قراردادهای منعقد معاملات (دولتی/غیردولتی)	} (کد حساب‌های: ۷۰ و ۵/۳/۱/۰۰۶۰)

الف) در صورتی که طبق مفاد قرارداد استصناع اول، شرایط تحویل اموال به مشتری نقدی باشد:

به میزان مبلغ قرارداد استصناع اول پس از کسر پیش دریافت مأخوذه از مشتری	بد - صندوق/حساب مشتری (کد حساب: ۳/۱/۰۰۱۰)
به مبلغ پیش دریافت مأخوذه	بد - پیش دریافت از مشتریان بابت سایر تسهیلات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۴۲۰ و ۳/۲/۰۴۱۰)
به مبلغ پرداخت شده	بس - اموال در جریان ساخت استصناع (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۸۷۶ و ۳/۱/۰۸۸۶)
به میزان مانده حساب	بس - سود دریافتی تسهیلات - استصناع دوم (کد حساب: ۳/۱/۰۷۹۷)

ب) در صورتی که طبق مفاد قرارداد استصناع اول، شرایط تحویل اموال به مشتری اقساطی باشد:

به میزان اصل تسهیلات استصناع اول پس از کسر پیش دریافت مأخوذه از مشتری	بد - تسهیلات اعطایی تبصره‌ای/استصناع/دولتی/غیردولتی - اول (کد حساب‌های: ۵۴۶ و ۵۶۶ و ۵۵۶ و ۳/۱/۰۵۷۶)
به میزان سود دوران بازپرداخت در استصناع اول	بد - سود دریافتی تسهیلات - استصناع اول (کد حساب: ۳/۱/۰۷۹۷)
به مبلغ پیش دریافت مأخوذه	بد - پیش دریافت از مشتریان بابت سایر تسهیلات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۴۱۰ و ۳/۲/۰۴۲۰)
به مبلغ پرداخت شده	بس - اموال در جریان ساخت استصناع (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۸۷۶ و ۳/۱/۰۸۸۶)
به میزان مانده حساب	بس - سود دریافتی تسهیلات - استصناع دوم (کد حساب: ۳/۱/۰۷۹۷)
به میزان سود دوران بازپرداخت در استصناع اول	بس - سود سال‌های آینده تسهیلات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۰۵۵۰)

ح - ثبت‌های حسابداری شناسایی وجه التزام عدم ایفای تعهدات سازنده:

۲۱- در صورتی که سازنده به هر نحوی به تعهدات خود بر اساس مفاد قرارداد استصناع دوم عمل ننماید، در پایان سال یا در مقطعی که تهیه صورت‌های مالی موردنظر است، هرکدام که مقدم باشد، وجه التزام از تاریخ سررسید قرارداد یا تاریخ آخرین محاسبه وجه التزام مزبور تا تاریخ پایان سال یا مقطع تهیه صورت‌های مالی، محاسبه و به شرح زیر در حساب‌ها ثبت خواهد شد:

به میزان خسارت متعلقه	بد - وجه التزام دریافتی (کد حساب: ۳/۱/۰۷۹۸)
به میزان خسارت متعلقه	بس - وجه التزام دریافتی از محل تسهیلات اعطایی (کد حساب: ۳/۲/۰۷۵۰)

ط - ثبت‌های حسابداری عدم انجام تعهد و یا تأخیر در ایفای آن توسط بانک نسبت به مشتری:

۲۲- بر اساس ماده (۱۰) دستورالعمل اجرایی عقد استصناع، بانک موظف است، در صورت عدم انجام تعهد و یا تأخیر در ایفای تعهد مطابق با قرارداد استصناع اول خسارت‌های احتمالی را مطابق با شرایط قرارداد جبران نماید. لذا در پایان سال یا در مقطعی که تهیه صورت‌های مالی مورد نظر است، هرکدام که مقدم باشد، از تاریخ تعهد بانک یا تاریخ آخرین محاسبه خسارت مزبور تا تاریخ پایان سال یا مقطع تهیه صورت‌های مالی محاسبه و بشرح زیر در حساب‌ها ثبت خواهد شد:

به میزان خسارت متعلقه	بد - هزینه کل - هزینه خسارت استصناع اول (کد حساب: ۳/۱/۱۳۱۰)
به میزان خسارت متعلقه	بس - بستانکاران موقت (کد حساب: ۳/۲/۰۶۵۰)

ی - ثبت‌های حسابداری بازپرداخت تسهیلات استصناع اول:

۲۳- وصول اقساط مربوط به تسهیلات استصناع اول در سررسید هر قسط، به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت می‌شود:

به میزان مبلغ هر قسط	بد - صندوق یا حساب مشتری (کد حساب: ۳/۱/۰۰۱۰)
به میزان اصل قسط	بس - تسهیلات اعطایی تبصره‌ای/استصناع/دولتی/غیردولتی - اول (کد حساب‌های: ۵۴۶ و ۵۶۶ و ۵۵۶ و ۳/۱/۰۵۷۶)
به میزان سود قسط	بس - سود دریافتی تسهیلات - استصناع اول (کد حساب: ۳/۱/۰۷۹۷)

۲۴- شناسایی درآمد در سررسید هر قسط، به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت می‌شود:

به میزان سود مربوط به قسط	بد - سود سال‌های آینده تسهیلات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۵۵۰)
به میزان سود مربوط به قسط	بس - سود دریافتی تسهیلات (کد حساب: ۳/۲/۰۷۷۰)

ک - ثبت حسابداری شناسایی سود تسهیلات اعطایی استصناع اول در صورت عدم بازپرداخت در سررسید:

۲۵- چنانچه تسهیلات اعطایی استصناع اول در سررسید مقرر بازپرداخت نگردد، در سررسید هر قسط، درآمد مربوط شناسایی و به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت می‌شود:

به میزان سود مربوط به قسط	بد - سود سال‌های آینده تسهیلات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۵۵۰)
به میزان سود مربوط به قسط	بس - سود دریافتی تسهیلات (کد حساب: ۳/۲/۰۷۷۰)

ل - ثبت‌های حسابداری تعدیل حساب سود سال‌های آینده تسهیلات استصناع اول در پایان دوره مالی:

۲۶- در صورتی که زمان سررسید اقساط تسهیلات استصناع اول به گونه‌ای باشد که بخشی از سود آن مربوط به یک

دوره (سال «الف») و بخشی دیگر مربوط به آینده (سال «ب») باشد، در این صورت ثبت زیر در پایان سال «الف» و

یا پایان دوره‌ای که تهیه صورت‌های مالی مورد نظر است، صورت می‌پذیرد:

بد - سود سال‌های آینده تسهیلات (دولتی / غیردولتی)	به میزان سود مربوط به سال «الف»
(کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۵۵۰)	
بس - سود دریافتی تسهیلات	به میزان سود مربوط به سال «الف»
(کد حساب: ۳/۲/۰۷۷۰)	

۲۷- در زمان سررسید که در سال آینده (سال «ب») خواهد بود، دو حالت محتمل است:

۱-۲۷- حالت اول: در صورت وصول اقساط تسهیلات در سررسید، علاوه بر ثبت حسابداری وصول قسط به شرح ثبت

ردیف ۲۳، ثبت حسابداری زیر نیز انجام می‌شود:

بد - سود سال‌های آینده تسهیلات (دولتی / غیردولتی)	به میزان سود مربوط به سال «ب»
(کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۵۵۰)	
بس - سود دریافتی تسهیلات	به میزان سود مربوط به سال «ب»
(کد حساب: ۳/۲/۰۷۷۰)	

۲-۲۷- حالت دوم: در صورت عدم وصول اقساط تسهیلات در سررسید صرفاً ثبت حسابداری زیر انجام می‌شود:

بد - سود سال‌های آینده تسهیلات (دولتی / غیردولتی)	به میزان سود مربوط به سال «ب»
(کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۵۵۰)	
بس - سود دریافتی تسهیلات	به میزان سود مربوط به سال «ب»
(کد حساب: ۳/۲/۰۷۷۰)	

م - ثبت‌های حسابداری شناسایی وجه التزام تأخیر تأدیه دین تسهیلات استصناع اول:

۲۸- چنانچه اقساط تسهیلات استصناع اول در سررسید وصول نشوند، در پایان سال یا در مقطعی که تهیه

صورت‌های مالی مورد نظر است، هرکدام که مقدم باشد، از تاریخ سررسید اقساط یا تاریخ آخرین محاسبه

وجه التزام تأخیر تأدیه دین تا تاریخ پایان سال یا مقطع تهیه صورت‌های مالی، مشروط به این که تسهیلات هنوز

به طبقه سررسید گذشته منتقل نشده باشند، وجه التزام تأخیر تأدیه دین متعلقه محاسبه و بشرح زیر در

حساب‌ها ثبت خواهد شد:

بد - وجه التزام دریافتی	به میزان وجه التزام تأخیر تأدیه دین متعلقه
(کد حساب: ۳/۱/۰۷۹۸)	
بس - وجه التزام دریافتی از محل تسهیلات اعطایی	به میزان وجه التزام تأخیر تأدیه دین متعلقه
(کد حساب: ۳/۲/۰۷۵۰)	

توضیح: در صورتی که طبق مفاد قرارداد استصناع اول شرایط تحویل اموال به مشتری اقساطی باشد، مؤسسه اعتباری موظف است در صورت عدم تحقق معیارهای ذکر شده در بند "ج" بخشنامه شماره م/۷۷۲ مورخ ۱۳۸۴/۴/۲۷ شناسایی درآمد تسهیلات استصناع اول اعم از سود و وجه التزام متعلقه را به روش تعهدی متوقف نموده و ثبت حسابداری زیر را برای تعدیل حساب سود سال‌های آینده تسهیلات در دفاتر خود اعمال نماید:

به میزان سودهای سررسید شده‌ی شناسایی نشده	بد - سود سال‌های آینده تسهیلات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۰۵۵۰)
به میزان سودهای سررسید شده‌ی شناسایی نشده	بس - سود معوق تسهیلات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۶۰۰ و ۳/۲/۰۵۹۰)

ن - ثبت‌های حسابداری بازپرداخت تسهیلات استصناع اول پس از سررسید و قبل از انتقال به طبقات غیر جاری:

۲۹- در صورتی که اقساط مربوط به تسهیلات استصناع اول، پس از سررسید و قبل از انتقال تسهیلات مذکور به طبقات غیر جاری وصول گردد، ثبت حسابداری زیر انجام می‌شود:

به مبلغ اصل و سود قسط یا اقساط وصولی	بد - صندوق یا حساب مشتری (کد حساب: ۳/۱/۰۰۱۰)
به مبلغ اصل قسط یا اقساط وصولی	بس - تسهیلات اعطایی تبصره‌ای/استصناع/دولتی/غیردولتی - اول (کد حساب‌های: ۵۴۶ و ۵۶۶ و ۵۵۶ و ۳/۱/۰۵۷۶)
به مبلغ سود قسط یا اقساط وصولی	بس - سود دریافتی تسهیلات - استصناع اول (کد حساب: ۳/۱/۰۷۹۷)
به میزان وجه التزام تأخیر تأدیه دین شناسایی شده	بس - وجه التزام دریافتی (کد حساب: ۳/۱/۰۷۹۸)
به میزان مابه‌التفاوت کل وجه التزام تأخیر تأدیه دین متعلقه و وجه التزام تأخیر تأدیه دین شناسایی شده	بس - وجه التزام دریافتی از محل تسهیلات اعطایی (کد حساب: ۳/۲/۰۷۵۰)

س - ثبت‌های حسابداری زمان تسویه قرارداد استصناع اول:

۳۰- پس از تسویه کامل قرارداد استصناع اول، قرارداد مزبور به شرح ذیل از حساب‌های انتظامی برگشت می‌شود:

به مبلغ یک ریال	بد - طرف حساب‌های انتظامی (کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)
به مبلغ یک ریال	بس - حساب‌های انتظامی - قراردادهای استصناع اول (کد حساب: ۵/۳/۰۲۱۰)

۳۱- پس از استرداد وثایق مأخوذه، حسابهای انتظامی مربوط به وثایق مأخوذه به شرح ذیل از حسابها برگشت

می شود:

به مبلغ ترهین اموال/ارزش کارشناسی اشیاء
قیمتی/مبلغ تعهد شده اوراق بهادار مأخوذه

بد - طرف حسابهای انتظامی

(کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)

به مبلغ ترهین اموال/ارزش کارشناسی اشیاء
قیمتی/مبلغ تعهد شده اوراق بهادار مأخوذه

بس - حسابهای انتظامی - وثایق استتصناع اول

(کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)

به ازای هر برگ و یا قطعه یک ریال

بد - طرف حسابهای انتظامی

(کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)

به ازای هر برگ و یا قطعه یک ریال

بس - حسابهای انتظامی - برگها و اشیاء امانتی

(کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)

دستورالعمل حسابداری عقد استتصناع در دوازدهمین جلسه مورخ ۱۳۹۱/۶/۲۶ کمیسیون مقررات و نظارت مؤسسات

اعتباری به تصویب رسید./

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

دستورالعمل حسابداری عقد خرید دین

گروه مطالعاتی حسابداری و مالی

مهر ماه ۱۳۹۱

بسمه تعالی

«دستورالعمل حسابداری عقد خرید دین»

عملیات حسابداری مربوط به اعطای تسهیلات در قالب عقد خرید دین، جهت تأمین نیازهای مالی تمامی بخش‌های اقتصادی، به شرح ذیل می‌باشد:

الف- ثبت‌های حسابداری زمان انعقاد قرارداد خرید دین:

۱- پس از انعقاد قرارداد خرید دین، قرارداد مذکور در حساب انتظامی قراردادها به مبلغ یک ریال به شرح ذیل ثبت می‌گردد:

به مبلغ یک ریال	بد - حساب‌های انتظامی - قراردادهای خرید دین (کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)
به مبلغ یک ریال	بس - طرف حساب‌های انتظامی (کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)

ب - ثبت‌های حسابداری وثایق:

۲- در صورت اخذ وثایق از داین، چنانچه وثایق مزبور از نوع اموال منقول و یا غیرمنقول باشد، به مبلغ ترهین، اگر از نوع اشیاء قیمتی باشد، به ارزش کارشناسی اشیاء مزبور و در صورتی که از نوع اوراق بهادار تضمینی باشد، به مبلغ تعهد شده، به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت می‌شود:

به مبلغ ترهین اموال/ارزش کارشناسی اشیاء قیمتی/مبلغ تعهد شده اوراق بهادار مأخوذه	بد - حساب‌های انتظامی - وثایق خرید دین (کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)
به مبلغ ترهین اموال/ارزش کارشناسی اشیاء قیمتی / مبلغ تعهد شده اوراق بهادار مأخوذه	بس - طرف حساب‌های انتظامی (کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)

۳- تعداد برگ‌های اوراق بهادار تضمینی و قطعه‌های اشیاء امانتی به ازای هر برگ و یا قطعه، یک ریال به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت می‌شود:

به ازای هر برگ و یا قطعه یک ریال	بد - حساب‌های انتظامی - برگ‌ها و اشیاء امانتی (کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)
به ازای هر برگ و یا قطعه یک ریال	بس - طرف حساب‌های انتظامی (کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)

ج - ثبت‌های حسابداری خرید اسناد و اوراق تجاری:

۴- مبلغ پرداختی توسط بانک به داین بابت خرید اسناد و اوراق تجاری، به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت می‌شود:

به مبلغ پرداختی بابت خرید اسناد و اوراق تجاری	بد - تسهیلات اعطایی/خرید دین/ دولتی/ غیردولتی (کد حساب: ۵۶۷ و ۳/۱/۰۵۷۷)
به میزان مابه‌التفاوت مبلغ اسمی اسناد و اوراق تجاری و مبلغ پرداختی به داین	بد - سود دریافتی تسهیلات (کد حساب: ۳/۱/۰۷۹۷)
به مبلغ پرداختی به داین	بس - صندوق یا حساب مشتری (کد حساب: ۳/۱/۰۰۱۰)
به میزان مابه‌التفاوت مبلغ اسمی اسناد و اوراق تجاری و مبلغ پرداختی به داین	بس - سود سال‌های آینده تسهیلات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۰۵۵۰)

۵- تعداد برگ‌های اسناد و اوراق تجاری خریداری شده، به ازای هر برگ، یک ریال به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت

می‌شود:

به ازای هر برگ یک ریال	بد - حساب‌های انتظامی - اسناد و اوراق تجاری خریداری شده (کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)
به ازای هر برگ یک ریال	بس - طرف حساب‌های انتظامی (کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)

د - ثبت‌های حسابداری در سررسید اسناد و اوراق تجاری:

۶- وصول وجه اسناد و اوراق تجاری، در سررسید به شرح زیر در حساب‌ها ثبت می‌گردد:

به مبلغ اسمی اسناد و اوراق تجاری	بد - صندوق یا حساب مشتری (کد حساب: ۳/۱/۰۰۱۰)
به مبلغ پرداختی بابت خرید اسناد و اوراق تجاری	بس - تسهیلات اعطایی/خرید دین/دولتی/غیردولتی (کد حساب: ۵۶۷ و ۳/۱/۰۵۷۷)
به میزان مابه‌التفاوت مبلغ اسمی اسناد و اوراق تجاری و مبلغ پرداختی به داین	بس - سود دریافتی تسهیلات (کد حساب: ۳/۱/۰۷۹۷)

۷- هم‌زمان با ثبت وصول وجه اسناد، شناسایی درآمد تسهیلات نیز به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت می‌گردد:

به میزان سود دوره مربوطه	بد - سود سال‌های آینده تسهیلات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۰۵۵۰)
به میزان سود دوره مربوطه	بس - سود دریافتی تسهیلات (کد حساب: ۳/۲/۰۷۷۰)

۸- هم‌زمان با ثبت وصول وجه اسناد، حساب‌های انتظامی مربوط به اسناد و اوراق تجاری خریداری شده به شرح

ذیل از حساب‌ها برگشت می‌شود:

به ازای هر برگ یک ریال

بد - طرف حساب‌های انتظامی

(کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)

به ازای هر برگ یک ریال

بس - حساب‌های انتظامی - اسناد و اوراق تجاری خریداری شده

(کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)

توضیح: در صورتی که وجه اسناد و اوراق مزبور در سررسید از مدیون وصول نگردد، حساب تسهیلات اعطایی خرید دین همانند سایر تسهیلات اعطایی مشمول دستورالعمل طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری می‌گردد. مؤکداً یادآور می‌گردد، ثبت انتظامی موضوع بند (۵) صرفاً در صورت وصول وجه اسناد برگشت داده می‌شود در غیر این صورت در دفاتر باقی می‌ماند.

۵- ثبت‌های حسابداری تعدیل حساب سود سال‌های آینده تسهیلات در پایان دوره مالی:

۹- در صورتی که زمان سررسید (تسویه) قرارداد به گونه‌ای باشد که بخشی از سود آن مربوط به یک دوره (سال

«الف») و بخشی دیگر مربوط به آینده (سال «ب») باشد، در این صورت ثبت زیر در پایان سال «الف» و یا پایان

دوره‌ای که تهیه صورت‌های مالی موردنظر است، صورت می‌پذیرد:

به میزان سود مربوط به سال «الف»

بد - سود سال‌های آینده تسهیلات (دولتی / غیردولتی)

(کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۵۵۰)

به میزان سود مربوط به سال «الف»

بس - سود دریافتی تسهیلات

(کد حساب: ۳/۲/۰۷۷۰)

۱۰- در زمان سررسید که در سال آینده (سال «ب») خواهد بود، دو حالت محتمل است:

۱۰-۱- حالت اول: در صورتی که تسهیلات در سررسید تسویه (وصول) شوند، علاوه بر ثبت حسابداری وصول

تسهیلات خرید دین به شرح ثبت ردیف (۶)، ثبت حسابداری زیر نیز انجام می‌شود:

به میزان سود مربوط به سال «ب»

بد - سود سال‌های آینده تسهیلات (دولتی / غیردولتی)

(کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۵۵۰)

به میزان سود مربوط به سال «ب»

بس - سود دریافتی تسهیلات

(کد حساب: ۳/۲/۰۷۷۰)

۱۰-۲- حالت دوم: تسهیلات در سررسید تسویه (وصول) نشوند:

به میزان سود مربوط به سال «ب»

بد - سود سال‌های آینده تسهیلات دولتی / غیردولتی

(کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۵۵۰)

به میزان سود مربوط به سال «ب»

بس - سود دریافتی تسهیلات

(کد حساب: ۳/۲/۰۷۷۰)

و - ثبت‌های حسابداری باز خرید اسناد و اوراق تجاری:

۱۱- در صورت باز خرید اسناد و اوراق تجاری توسط مشتری یا بانک مرکزی، موضوع مواد (۸) و (۹) دستورالعمل

اجرائی عقد خرید دین، سود حاصل از نگهداری اسناد و اوراق تجاری و همچنین باز خرید اسناد و اوراق مزبور به

شرح زیر در حساب‌ها ثبت می‌شود:

به میزان سود مکتسبه از زمان خرید اسناد و اوراق تجاری یا آخرین مقطع شناسایی سود	بد - سود سال‌های آینده تسهیلات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۵۵۰)
به میزان سود مکتسبه از زمان خرید اسناد و اوراق تجاری یا آخرین مقطع شناسایی سود	بس - سود دریافتی تسهیلات (کد حساب: ۳/۲/۰۷۷۰)
به مبلغ فروش نقدی اسناد و اوراق تجاری	بد - صندوق یا حساب مشتری/جاری نزد بانک مرکزی (کد حساب‌های: ۳/۱/۰۰۱۰ یا ۳/۱/۰۰۸۰)
به میزان مانده حساب پس از اعمال ثبت قبلی	بد - سود سال‌های آینده تسهیلات (دولتی/غیردولتی) (کد حساب‌های: ۵۶۰ و ۳/۲/۵۵۰)
به مبلغ پرداختی بابت خرید اسناد و اوراق تجاری	بس - تسهیلات اعطایی/خرید دین/دولتی/غیردولتی (کد حساب: ۰۵۶۷ و ۳/۱/۰۵۷۷)
به میزان مانده حساب	بس - سود دریافتی تسهیلات (کد حساب: ۳/۱/۰۷۹۷)
به ازای هر برگ یک ریال	بد - طرف حساب‌های انتظامی (کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)
به ازای هر برگ یک ریال	بس - حساب‌های انتظامی - اسناد و اوراق تجاری خریداری شده (کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)

توضیح: علاوه بر ثبت‌های حسابداری فوق، ثبت‌های موضوع بخش «ز» نیز باید اعمال گردد.

ز - ثبت‌های حسابداری زمان تسویه قرارداد خرید دین:

۱۲- پس از تسویه کامل قرارداد خرید دین، قرارداد مزبور به شرح ذیل از حساب‌های انتظامی برگشت می‌شود:

به مبلغ یک ریال	بد - طرف حساب‌های انتظامی (کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)
به مبلغ یک ریال	بس - حساب‌های انتظامی - قراردادهای خرید دین (کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)

۱۳- پس از استرداد وثایق مأخوذه، حساب‌های انتظامی مربوط به وثایق مأخوذه به شرح ذیل از حساب‌ها برگشت

می‌شود:

به مبلغ ترهین اموال/ارزش کارشناسی اشیاء قیمتی/مبلغ تعهد شده اوراق بهادار مأخوذه	بد - طرف حساب‌های انتظامی (کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)
به مبلغ ترهین اموال/ارزش کارشناسی اشیاء قیمتی/مبلغ تعهد شده اوراق بهادار مأخوذه	بس - حساب‌های انتظامی - وثایق خرید دین (کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)

به ازای هر برگ و یا قطعه یک ریال

بد - طرف حساب‌های انتظامی
(کد حساب: ۵/۳/۲/۰۲۰۰)

به ازای هر برگ و یا قطعه یک ریال

بس - حساب‌های انتظامی - برگ‌ها و اشیاء امانتی
(کد حساب: ۵/۳/۱/۰۲۱۰)

دستورالعمل حسابداری عقد خرید دین در دوازدهمین جلسه مورخ ۱۳۹۱/۶/۲۶ کمیسیون مقررات و نظارت

مؤسسات اعتباری به تصویب رسید./